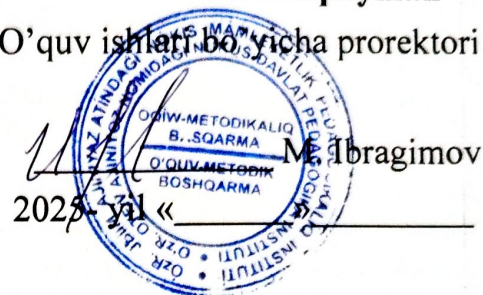

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA'LIM, FAN VA
INNOVACIYALAR VAZIRLIGI**

**AJINIYOZ NOMIDAGI NUKUS DAVLAT PEDAGOGIKA
INSTITUTI**

“Tasdiqlayman”

O'quv ishlarini boshqaruvchi prorektori

IQTISODIY VA IJTIMOIIY GEOGRAFIYA

**(JAHON IQTISODIY VA IJTIMOIIY GEOGRAFIYASI)
FANIDAN SILLABUS**

(3-kurslar uchun)

Bilim sohasi: 100000 – Gumanitar
Ta'lim sohasi: 110000 –Pedagogika
Ta'lim yo'nalishi: 60111000 –Geografiya va
iqtisodiy bilim asoslari

NUKUS – 2025
Tarix fakulteti
Modul / fan sillabusi
60111000 –Geografiya va iqtisodiy bilim asoslari

Fan/modul:	IQTISODIY VA IJTIMOYIY GEOGRAFIYA (Jahon iqtisodiy va ijtimoiy geografiyasi)		
Fan/modul turi:	Majburiy fan		
Fan/modul kodi:	IIGM312		
Yil:	1		
Semestr:	5-6		
Ta'lim shakli:	Kunduzgi		
Mashg'ulotlar shakli va semestrgra ajratilgan soatlar:	Umumiy soat	5	6
	240	120	120
Ma'ruza	60	30	30
Amaliy mashg'ulotlar	60	30	30
Laboratoriya mashg'ulotlari			
Mustaqil ta'lim	120	60	60
Kredit miqdori:	8	4	4
Baholash shakli:		Sinov va imtihon	
Kurs tili:		o'zbek	

1. Fan/modulning maqsadi (MM)

F/MM1	<p>Ushbu ishchi o'quv fan dasturi mamlakatning jahon xo'jaligi tizimida ixtisoslashuvchi, yangi ijtimoiy-siyosiy vaziyat sharoitida jahondagi iqtisodiy munosabatlarning rivojlanishi qonuniyatlarini ochib berishdan iborat.</p> <p>- "Jahon iqtisodiy va ijtimoiy geografiyasi" oquv fani asosiy umumkasbiy fanlar blokiga kiritilgan kurs hisoblanib, 3 kurslarida o'qitilishi maqsadga muvofiq.</p> <p>- Fanni o'qitishdan maqsad -talablarni keng doirada jahon, respublikamiz va unga qushni davlatlarning o'ziga xos geografik o'rni, tabiiy boyliklari, aholisi va mehnat resurslari, o'lar xalq xo'jaligining asosiy xususiyatlari, ishlab chiqarish tarmoqlarining tarkibi va hududiy joylashi, tashki iqtisodiy aloqalari, iqtisodiy rayonlari va o'lar urtasidagi geografik va ekologik tafovutlar bilan tanishtiradi.</p> <p>Fanning vazifasi - talabalarga jahon, respublikamiz va unga qushni davlatlarning haqida har taraflama chuqur bilim berish bilan birga Vatanni sevish va ardoqlash, milliy qadriyatlarni e'zozlash va ularga sidkidildan xizmat qilish ruxini singdirishdir. Maktab, akademik litsey va kasb-hunar kollejlari o'quvchilarga ijtimoiy-iqtisodiy geografiya fanlaridan bilimlar berisda asos bo'ladi.</p>
--------------	--

2. Fanni o'zlashtirish uchun zarur boshlang'ich bilimlar

1	Uwumiy Er bilimi (UJB112310)
2	Topografiya va kartografiya asoslari (TKT11208)
3	Aholi geografiyasi va demografiya asoslari (XGD1304)
4	Ekologiya va muhofaza qilish (EhTQ1102)

3. Ta'lim natijalari (TN)

Bilimlar jihatidan

TN1	Jahon iqtisodiy va ijtimoiy geografiyasi fanining mazmuni, vositalari, metodlari va shakllarining uzviyligi va izchilligini ta'minlash
TN2	mashg'ulotlarda ta'lim resurslaridan samarali foydalanish
TN3	o'qitish mazmuniga oid axborotlarni qayta ishlash, umumlashtirish va o'quvchilarga yetkazish ko'nikmalariga ega bo'lishi
TN4	Jahon iqtisodiy va ijtimoiy geografiyasi darslarida zamonaviy ta'lim vositalardan foydalanishni
TN5	Jahon iqtisodiy va ijtimoiy geografiyasi darslariga qo'yiladigan zamonaviy talablar asosida darslarni tashkil etish malakalariga ega bo'lishi

Ko'nikmasi jihatidan

TN6	fanning yutuqlari, fanning texnika va ishlab chiqarishga qo'llanishi bo'yicha tadqiqotlaridan xabardor bo'lish
TN7	fanni o'qitishda hamda ilmiy tadqiqotlar olib borishda qo'llaniladigan zamonaviy yondashuvlar va innovatsion texnologiyalardan xabardor bo'lishi
TN8	Jahon iqtisodiy va ijtimoiy geografiyasi darslarida zamonaviy innovatsion pedagogik texnologiyalarni qo'llash
TN9	zamonaviy talablar asosida Jahon iqtisodiy va ijtimoiy geografiyasi darslarini samarali tashkil qilish yo'llarini
TN10	zamonaviy yondashuvlar va innovatsiyalardan kasbiy faoliyatda foydalanish
TN11	Fanni o'qitishda qo'yiladigan hozirgi zamon talablarini bilishi

4. Fan / modul mazmuni

Mashg'ulotlar shakli:Ma'ruza (M)

V-semestr 2024-2025 o'quv yili ushun

M1	Dunyoning siyosiy kartasi
M2	Jahon tabiiy resurslari
M3	Dunyo aholisi va uning hududiy joylashuvi
M4	Jahon iqtisodiyoti
M5	Jahon sanoati
M6	Jahon qishloq xo'jaligi
M7	Jahon transporti va tashqi iqtisodiy aloqalar
M8	Dunyoning global muammolari
M9	Evropa Ittifoqi davlatlari
M10	G'arbiy Evropa mamlakatlari
M11	Shimoliy Evropa mamlakatlari
M12	Janubiy Evropa mamlakatlari
M13	Sharqiy Evropa mamlakatlari
M14	Rossiya Federatsiyasi
M15	Ukraina, Belorussiya va Moldaviya mamlakatlari

V-Semestr jami 30 soat

M16	Shimoliy Amerika mamlakatlari. AQSH
M17	Shimoliy Amerika mamlakatlari. Kanada
M18	Latin Amerikasi mamlakatlari
M19	Sharqiy Osiyo mamlakatlari. Yaponiya
M20	Qitoy Xaliq Respublikasi
M21	Koreya yarim orali davlatlari
M22	Janubiy-Sharqiy Osiyo mamlakatlari
M23	Janubiy-Sharqiy Osiyo mamlakatlari

M24	Janubiy Osiyo mamlakatlari
M25	Hindiston
M26	Janubiy-G'arbiy Osiyo mamlakatlari
M27	Janubiy-G'arbiy Osiyo mamlakatlari
M28	Avstraliya va Okeaniya mamlakatlari
M29	Afrika mamlakatlari
M30	Afrika mamlakatlari

1. «Дүние жүзинин экономикалык, элеуметтик саяси географиясы» Fanning ischi dasturi (sillabusi) Al Farabi nomidagi Qozaq Milliy universiteti 2024 y

VI-Semestr jami 30 soat

Umumiy 60 soat

Mashg'ulotlar shakli: amaliy mashg'ulot (A)

A1	Jahon siyosiy kartasining shakllanishi asosiy tushunchalar
A2	Jahon mamlakatlarini guruhlashtirish
A3	Jahon tabiiy resurslari. Jahon tabiiy resurslarining moddiy va nomoddiy tarmoqlarni joylashtirishdagi ahamiyati
A4	Jahon aholisi. Dunyo aholi sonining o'zgarisi.
A5	Jahon iqtisodiyotining rivojlanish bosqishlari
A6	Jahon sanoati geografiysi.
A7	Jahonning qishloq xo'jaligi tarmoqlari
A8	Jahon transporti va tashqi iqtisodiy aloqalar
A9	G'arbiy Evropa davlatlari. Evropa ittifoqi
A10	Germaniya Federativlik respublikasi
A11	Franciya
A12	Buyuk Britaniya
A13	Shimoliy Evropa mamlakatlari
A14	Janubiy Evropa mamlakatlari
A15	Sharqiy Evropa mamlakatlari

V-Semestr jami 30 soat

A16	Rossiya Federatsiyasi
A17	Shimoliy Amerika mamlakatlariga umumiy ta'rif. AQSH
A18	Kanada
A19	Latin Amerikasi mamlakatlari
A20	Sharqiy Osiyo mamlakatlari
A21	Yaponiya
A22	Koreya yorim orali mamlakatlari
A23	Qitoy Xaliq Respublikasi
A24	Janubiy-Sharqiy Osiyo mamlakatlari
A25	Janubiy Osiyo mamlakatlari. Indiya
A26	Janubiy G'arbiy Osiyo mamlakatlari
A27	Avstraliya va Okeaniya
A28	Afrika mamlakatlari
A29	Janubiy Afrika Respublikasi
A30	Jahonning global muammolarini guruhlashtirish

VI-Semestr jami 30-soat

Umumiy 60 soat

Mustaqil ta'lim

1	Amaliy mashg'ulotlarga tayyorgarlik ko'rish va uy ishlarini bajarish	60
2	Vaziyatli masalalar (kazuclar) tuzish	10
3	Berilgan manbalarni tarjima qilish	10

4	Iqtisodiy va ijtimoiy geografiyaga oid berilgan mavzular bo'yicha esse yozish	10
5	Anjumanga tezis tayyorlash	10
6	Berilgan mavzu buyicha kurs ishini bajarish	20
Kurs ishi mavzulari		
1.	Jahon siyosiy kartasida 1990 yildan keyin yuz bergan o'zgarishlar.	
2.	Yevropa Ittifoqi mamlakatlari iqtisodiy integratsiya aloqalari.	
3.	Jahon tabiiy resurslari joylashishdagi hududiy tafovutlari.	
4.	Dunyo aholisi dinamikasi va demografik portlash.	
5.	Zamonaviy sanoat tarmoqlarining rivojlanishi.	
6.	Jahon metallurgiya sanoati tarmoqlari.	
7.	Jahon kimyo sanoatining hududiy rivojlanishi.	
8.	Jahon to'qimachilik sanoati va uning markazlari.	
9.	"Yashil inqilob" va uning jahon qishloq xo'jaligi rivojlanishidagi ta'siri.	
10.	Jahon davlatlarida dehqonchilik tarmoqlarining rivojlanishi.	
11.	Texnik ekinlar va ularning geografik tarqalish xususiyatlari.	
12.	Chorvachilik tarmoqlarining dunyo mamlakatlarida rivojlanishi.	
13.	Dunyo okeani tabiiy resurslari.	
14.	Global ekologik muammolar.	
15.	Transport tarmoqlarining jahon mintaqalarida rivojlanishi.	
16.	Quruqlik transporti tarmoqlari.	
17.	Suv transportining mintaqaviy rivojlanish holati.	
18.	Jahon rekreatsiya resurslaridan foydalanish.	
19.	Shimoliy Yevropa mamlakatlari sanoati geografiyasi.	
20.	Norvegiya va Italiya davlatlari xo'jaligiga qiyosiy, iqtisodiy geografik tavsif.	
21.	Balqon yarim orollari siyosiy haritasi davlat tizimi. Kosovo inqirozi.	
22.	Yevropaning turizm rivojlangan mamlakatlari geografiyasi.	
23.	Islandiya va Irlandiya davlatlari xo'jaligiga qiyosiy iqtisodiy geografik tavsif.	
24.	Pol'sha va Ukraina mamlakatlariga qiyosiy iqtisodiy geografik tavsif.	
25.	Markaziy Amerika mamlakatlari xo'jaligi.	
26.	And mamlakatlari xo'jaligiga tavsif.	
27.	Braziliya moddiy ishlab chiqarish tarmoqlari.	
28.	Karib xavzasi davlatlari iqtisodiyotining rivojlanishi.	
29.	Argentina xo'jaligiga iqtisodiy geografik tavsif.	
30.	Dunyo okeani biologik resurslari va ularning o'zlashtirilishi.	
31.	Janubiy-Sharqiy Osiyo mamlakatlaridan - Filippin va Singapur davlatlari sanoatiga qiyosiy tavsif.	
32.	Vetnam va Laos davlatlari xo'jaligiga qiyosiy tavsif.	
33.	Shimoliy va Janubiy Koreya davlatlariga qiyosiy tavsif.	
34.	Fors ko'rfazi mamlakatlarining yoqilg'i-energetika sanoatiga iqtisodiy geografik tavsif.	
35.	Saudiya Arabistonning davlat tuzimi va tabiiy resurslari.	
36.	Afg'oniston Islom Respublikasi xo'jaligi.	
37.	Bobur va Boburiylar sulolasining Hindistonning ijtimoiy rivojlanishidagi o'rni.	
38.	Bangladesh va Nepal davlatlariga iqtisodiy geografik tavsif.	
39.	M'yanma va Tailand davlatlari sanoatiga qiyosiy iqtisodiy geografik tavsif.	

40.	Sharqiy Afrika davlatlariga iqtisodiy geografik tavsif.
41.	Malayziya va Indoneziya davlatlari xo'jaligiga qiyosiy tavsif.
42.	Vengriya va Bolgariya davlatlariga iqtisodiy geografik tavsif.
43.	Markaziy Amerika davlatlari qishloq xo'jaligi.
44.	Karib havzasi mamlakatlari geografik o'rni xususiyatlari.
45.	Irlandiya va Daniya davlatlariga iqtisodiy geografik tavsif.
46.	Afg'oniston va Somali davlatlariga qiyosiy geografik tavsif.
47.	Sharqiy Yevropadagi siyosiy va iqtisodiy o'zgarishlar.
48.	Turkiya va Singapur davlatlariga qiyosiy geografik tavsif.
49.	Buyuk Britaniya mamlakatlari mashinasozlik sanoatiga tavsif.
50.	Belorus' va Ukrainaga qiyosiy iqtisodiy geografik tavsif.
51.	Kavkazorti davlatlari iqtisodiyotining rivojlanish holati.
52.	Qozog'iston va O'zbekiston Respublikalari sanoatiga qiyosiy tavsif.
53.	Qirg'iziston va Tojikiston Respublikalari iqtisodiyotiga qiyosiy tavsif.
54.	Turkmaniston Respublikasi tabiiy sharoiti va resurslaridan iqtisodiyot tarmoqlarida foydalanish.
55.	AQSH qishloq xo'jaligi.
56.	AQSH iqtisodiy rayonlariga iqtisodiy geografik tavsif.
57.	AQSH og'ir sanoat tarmoqlari.
58.	AQSH yengil va oziq-ovqat sanoati tarmoqlari.
59.	Yaponiya qishloq xo'jaligi.
60.	Yaponiya metallurgiya va mashinasozlik sanoati.
61.	Germaniyada mashinasozlik va kimyo sanoatlarining rivojlanishi.
62.	Polsha sanoati.
63.	Frantsiya yoqilg'i-energetika sanoati.
64.	Frantsiya qishloq xo'jaligi.
65.	Turkiya va Misr Arab Respublikasiga qiyosiy geografik tavsif.
66.	Janubiy Amerika davlatlari qishloq xo'jaligi.
67.	Shimoliy Afrika davlatlari qishloq xo'jaligi.
68.	Avstraliya Ittifoqi tabiiy resurslaridan iqtisodiyotda foydalanish.
69.	Okeaniya mintaqasi davlatlari.

Asosiy adabiyotlar	
№	
1.	Alisov B, Xoreev A. Экономическая и социальная география Мира. М. Просвещение 2001г.
2.	Vaxritdinov B. A. va boshqalar. Jahon ijtimoiy-iqtisodiy geografiyasi. T.:2008
3.	Болтаев М.Ж. Марказий Осиё давлатлари иқтисодий ва ижтимоий географияси. «Университет» Нашриёти. Т.2003 г.
4.	Пардаев Ф.Р. Марказий Осиё мамлакатлари иқтисодий ва ижтимоий географияси. «Университет» нашриёти. Ангрен-2003.
5	Qayumov A, Pardaev G'R., Islomov I. Марказий Осиё мамлакатлари иқтисодий ва ижтимоий географияси. Toshkent-2015 г.
6	Soliyev A. O'zbekiston Geografiyasi (O'zbekiston iqtisodiy-ijtimoiy geografiyasi). Toshkent, «Universitet». 2014.g
7	Safarova N.I., Komilova N.K., Islomov.I.N., Karakulov N.M. Jahon mamlakatlari iqtisodiy-ijtimoiy geografiyasi. T.:«Mahalla va Oila» nashriyoti. 2022 г.
	Максаковский В.П. Экономическая и социальная география Мира. Методическая пособие. Книга для учителей М.: Просвещение,2004.
	Гладкий Ю.Н., Лавров С.Б. Экономическая и социальная география Мира. М.: Просвещение,2002.
Qo'shimcha adabiyotlar:	
1	Мирзиеёв Ш.М. «Танкидий таҳлил, катъий тартиб-интизом ва шахсий жавобгарлик-хар бир раҳбар фаолиятнинг кундалик қойдаси бўлиши керак». Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2016 йил яқунлари ва 2017 йил истиқболларига бағишланган мажлисидаги Ўзбекистон Республикаси Президентининг нутқи // Халқ сўзи газетаси 2017 йил январь № 11
2	Мирзиеёв Ш.М. “Эркин ва фаровон, демократик Ўзбекистон давлатини биргаликда барпо этамиз.- Т.: “Ўзбекистон”, 2016 56-б
3	Мирзиеёв Ш.М. Қонун устуворлиги ва инсон манфаатларини таъминлаш-юрт тараққиёти ва халқ фарованлигининг гарови. “Ўзбекистон” 2017. 48-б
4	Мирзиеёв Ш.М. Буюк келажакимизни мард ва олижаноб халқимиз билан бирга курамиз.- Т.: “Ўзбекистон”, 2017 -488 б.
5	Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017-йил 7 февралдаги ПФ-4947-сонли «Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича ҳаракатлар стратегияси тўғрисида»ги Фармони. www.Lek.uz.
6	Гладкий Ю.Н., Лавров С.Б. Глобальная география.-М.: Дрофа 2004.
7	Родионова И.А. Экономическая и социальная география мира.-М:Юрайт. 2012.
8	Soliyev A., Maxamadaliyev R. «Iqtisodiy geografiya asoslari». Toshkent, Universitet, 1996.
9	Soliyev A., Safarov I. «Iqtisodiy va siyosiy geografiya asoslari». Toshkent, Universitet, 2003.
10	Родионова И.А. Экономическая и социальная география мира.-М:Юрайт. 2012.
11	Социально-экономическая география зарубежного мира.-М.: Дрофа, 2001
12	Axborot manbalari: www.Ziyonet.uz www.nuu.uz www.connect.uz www.gov.uz

Talabalarning fan bo'yicha o'zlashtirish ko'rsatkichini nazorat qilishda quyidagi mezonlar tavsiya etiladi:

Ballarning taqsimlanishi			
Joriy nazorat	15 ball	15 ball	30 ball
Oraliq nazorat	20 ball		20 ball
Yakuniy nazorat	50 ball		50 ball
Jami	100 ball		100 ball

Talabalarning o'zlashtirishini baholash ko'rsatkichlari:

"A+," "A," "B+" baho: talaba materialni mustaqil ravishda tez o'zlashtiradi, xatolarga yo'l qo'ymaydi, mashg'ulotlarda faol qatnashadi, savollarga to'liq va aniq javob beradi.

"B," "C+," "C" baho: talaba materialni yaxshi o'zlashtirgan, uni mantiqiy jihatdan yoritadi, mashg'ulotlarda faol qatnashadi, savollarga to'liq va aniq javob beradi, lekin unchalik muhim bo'lmagan xatolarga yo'l qo'yadi.

"D+," "D" baho: asosiy materiallarni biladi, lekin aniq yoritishga qiynaladi, savollarga javob berishda aniqlik va to'liqlik yetishmaydi, materiallarni taqdim etishda ayrim xatolarga yo'l qo'yadi, muloqot jarayonida qiyinchilik sezadi.

"D" (o'tmadi) baho: materiallarni o'zlashtirmagan, savollarga javob bera olmaydi, mashg'ulotlarga qatnashmaydi.

Baholash tartibi o'z ichiga nazorat turini (oraliq, kundalik va yakuniy) qamrab oladi. Talabaning o'zlashtirish darajasi quyidagicha baholanadi:

Darajasi	Ballar (procent)	Reyting	
A+	95 – 100 ball	4.5	A'lo
A	90 – 94 ball	4.0	
B+	85 – 89 ball	3.5	Juda yaxshi
B	80 – 84 ball	3.0	
C+	75 – 79 ball	2.5	Yaxshi
C	70 – 74 ball	2.0	
D+	65 – 69 ball	1.5	Shartli o'tdi
D	60 – 64 ball	1.0	
F	59 ball hám onnan tómen	0.0	O'tmadi

Dastur muallifi:	J.Abdiramanov – “Geografiya o`qitish metodikasi” kafedrası katta o`qituvchisi
E-mail:	abdiramanov64@list.ru
Tashkilot:	Nukus davlat pedagogika universiteti “Geografiya o`qitish metodikasi” kafedrası
Taqrizshilar	Utepova G.B. – “Geografiya o`qitish metodikasi” kafedrası mudiri, docent, g.f.n. Eshimbetov U.X— “Geografiya o`qitish metodikasi” kafedrası docent v.b., I.F.F.D (Phd)

Mazkur Sillabus institut o`quv-uslubiy Kengashining 2025-yil «\_\_\_» «\_\_\_\_\_»gi «\_\_\_» sonli yig`ilish bayoni bilan tasdiqlangan.

Mazkur Sillabus “Geografiya o`qitish metodikasi” kafedrasining 2025-yil «\_\_\_» «\_\_\_\_\_»gi «\_\_\_» sonli yig`ilish bayoni bilan maqullangan.

O`quv-uslubiy

boshqarma boshlig`i: **A. Abdiev**

Fakultet dekani: **M. Saribaev**

Kafedra mudiri: **G. Utepova**

Tuzuvchi: **J. Abdiramanov**